

Pe parcursul anilor 1998-2001 cercetările arheologice de teren și de suprafață au continuat în **Peștera Oilor (2144/63)**¹, **Peștera nr. 61 (2144/12)**,² precum și în așezarea de pe **Vârful Gogăltan**,³ aflată în imediata apropiere. Rezultatele acestor cercetări sunt prezentate în continuare.

1. Peștera Oilor (2144/63). Au fost trasate trei casete: C₈/1998 (dimensiuni de 3 x 1 m), C₉/2000 (dimensiuni de 2,5 x 1 m) și C₁₀/2001 (dimensiuni de 3 x 2 m), precum și trei sondaje notate convențional S₁-S₃/ 2001 cu dimensiunile de 1 x 1 m fiecare (pl. I). Stratigrafia este destul de greu de urmărit – din cauza numărului mare de căzături din tavan și a unor răscoliri moderne – fiind totuși sesizate prin materialul arheologic descoperit, patru nivele de locuire.

Nivelul I. Sesizat la o adâncime de 0,40m, acest nivel este sărac în material, fiind reprezentat prin doar două piese: două fragmente de castron, realizate din pastă semifină lustruită, de culoare brun-cenușie, fragmente ce aparțin complexului Herculan-Cheile Turzii (pl.II).

Nivelul II are o grosime de cca. 20 cm (între 0,40-0,20 m) și este cel mai bogat în materiale arheologice.

Ceramica aparține speciilor uzuală (71%), semifină (26%) și fină (3%), fiind ornamentată în proporție de 8%. Culoarea variază de la brun-gălbui la cărămiziu și brun-negricios, iar unele fragmente semifine și fine sunt lustruite bine.

În ornamentare, procedeele folosite sunt subordonate incrustației cu pastă albă. Sunt utilizate astfel *împunsăturile succesive* (pl.III/2,7;IV/1;V/2,6-8; VI/5), *inciziile în rețea* (pl. IV/8;VI/1-2,9), *brâul crestă* (pl.IV/2), *alveolat* (pl.IV/8) sau *crestăturile* (pl. V/1). Foarte des și cu un repertoriu variat sunt utilizate *impresiunile*. Ele pot fi *circulare* (pl. III/9-10; IV/4,6; V/6,9;VI/6), *dreptunghice* (pl.III/1;VI/4,8), *conice* (pl.III/3) sau în formă de *pentagon* (pl. VI/7).

Ornamentele în relief sunt realizate sub formă de *torți apucători* (pl. IV/3) și *creste* (pl. IV/9;VI/9).

Dintre forme, se disting *bolul* (pl. III/4-5;VII/1), *oala* (pl. III/8;IV/3,9) și *ceașca* (pl. III/2,5;V/6;VI/4;VII/2)

Din acest nivel provin și două bucăți de os cu urme de șlefuire (pl. VIII/4/5), un fragment de *spatulă* (pl.VIII/7) , o unealtă din os de pasăre realizată probabil pentru a doza mici cantități de anumite pulberi (pl. VIII/8) precum și o daltă atent șlefuită (pl.IX/1).

Materialul litic este reprezentat de două fragmente de *zdrobitor* realizate din șist antifilitic (pl.VIII/3,6), un sfert dintr-o *amuletă* din calcar zaharoid de culoare crem,

¹ Pentru partea I, vezi, *Banatica*, X, 1990, p. 59-80; pentru partea a II-a, vezi, *Tibiscum*, VIII, 1993, p. 5-27; pentru partea a III-a, vezi, *Tibiscum*, IX, 1997 (sub tipar). Având în vedere faptul că acest volum încă nu a văzut lumina tiparului, reluăm aici planșele cu explicații sumare (pl. XIII-XVI).

² R. Petrovsky, O. Popescu, P. Rogoza, în *Banatica*, VI, 1981, p. 433-434, fig.7, pl. V; S. M. Petrescu, în *Tibiscum*, IX, 1997 (sub tipar).

³ R. Petrovsky, O. Popescu, P. Rogoza, în *Banatica*, VI, 1981, p.5-27; P. Rogoza, în *Banatica*, IX, 1987, p. 352,nr. 5, 359; S. M. Petrescu, *Locuirea umană a peșterilor din Banat până în epoca romană*, BHAB, Timișoara, 2000, p. 28-29 (în continuare, *Locuirea...*); Idem, în *Cronica cercetărilor arheologice din România*, cIMEC, 2001, p. 41.

spartă în zona perforației (pl.VIII/2) și un *gratoar* pe capăt de lamă obținut dintr-un jasp vișiniu (pl. IX/2).

În poziție secundară, în zona de la intrarea în peșteră a fost recuperat un cârlig de undiță în stare fragmentară, confecționat din sârmă din cupru în secțiune pătrată (pl. VIII/1).

Materialul arheologic are analogii bune în apropiere (cca. 15 km), în nivelele h₄-j din Peștera Hoților de la Băile Herculane⁴ precum și la Bocșa Montană-Colțan⁵. În plus, fragmentele ceramice având ca ornament rețeaua de *impresiuni circulare* (pl. III/9; V/9), denotă cel puțin o influență Kostolac în zonă. Întregul material descoperit în nivelul II aparține culturii Coțofeni, fazele IIIb-IIIc.

Nivelul III (între 0-0,20 m) este puternic răvășit, cu multe căzături din tavan și sărac în material ceramic. Printre fragmente ceramice Coțofeni III, se remarcă două fragmente de factură fină, de culoare neagră și decorate cu *incizii* și *impresiuni circulare* (pl. IX/3-4). Primul fragment face parte dintr-un vas cu lobi din care au mai fost descoperite încă 6 fragmente de-a lungul anilor⁶. Având analogie în Clisură, la Adăpostul lui Climente și P. Climente I⁷, fragmentele prezentate pot fi atribuite epocii bronzului, respectiv culturii Verbicioara, etapa a III-a⁸.

Tot în acest nivel a mai fost recuperat un fragment ceramic din categoria uzuală, de culoare neagră și ornamentat cu *impresiuni* în formă de "V" culcat și "S" sub o proeminență conică (pl. IX/5) pe care îl atribuim tot epocii bronzului.

2. Peștera nr. 61 (2144/12). Cercetarea din 1994 s-a concretizat prin executarea unui sondaj cu dimensiunile de 2 x 1m în culoarul ce leagă cele două săli (pl.X)⁹. Materialul descoperit este modest, fiind reprezentat de cinci fragmente ceramice și un *zdrobitor* din metadiorit (pl. XI).

Ceramica aparține categoriei uzuale (pl. XI/1-4) și fine (pl. XI/5), iar ornamentarea este realizată prin *incizii* paralele și în rețea. Cele mai apropiate analogii le oferă materialele din nivelele "f-g" din Peștera Hoților, de la Băile Herculane, datate în faza a II-a a culturii Coțofeni¹⁰.

3. Așezarea de pe Vârful Gogâltan a fost semnalată în 1981¹¹, iar între anii 1995-1997 și în 2000 au fost continuate cercetările, mult îngreunate din cauza accesului greu pe platoul din vârful masivului ce domină Valea Cernei, de la o înălțime relativă de 280-290 m (fig.1-2).

Materialul este destul de bogat și predomină ceramica de factură grosieră (pl.XII/2-4,7), fiind rare fragmentele semifine și fine (pl. XII/1,5-6,8-9). Gama de ornamente este destul de săracă, predominând *inciziile* (pl. XII/1-5,7), *împunsăturile succesive* (pl.XII/4,9), *impresiunile* (pl.XII/6,9) și *brâul crestat* pe buză (pl.XII/1). Ceramica descoperită are analogii la P. Hoților de la Băile Herculane, în

⁴ P. I. Roman, *Cultura Coțofeni*, Biblioteca arheologică XXVI, București, 1976, pl.109/6; 110/5;111/3, 7-8; 112/3,4-5,7-8,10-11 (în continuare, *Cultura Coțofeni*...).

⁵ H. Ciugudean, *Eneoliticul final în Transilvania și Banat: Cultura Coțofeni, BHAB*, Timișoara, 2000, pl.102; 103/3-4.

⁶ Un fragment este publicat în *Tibiscum*, VIII, 1993, pl. XVII/1.

⁷ V. Boroneanț, în *Drobeta*, II, 1976, pl. II/2;V/3.

⁸ D. Berciu, în *Dacia*, V, 1961, p. 154.

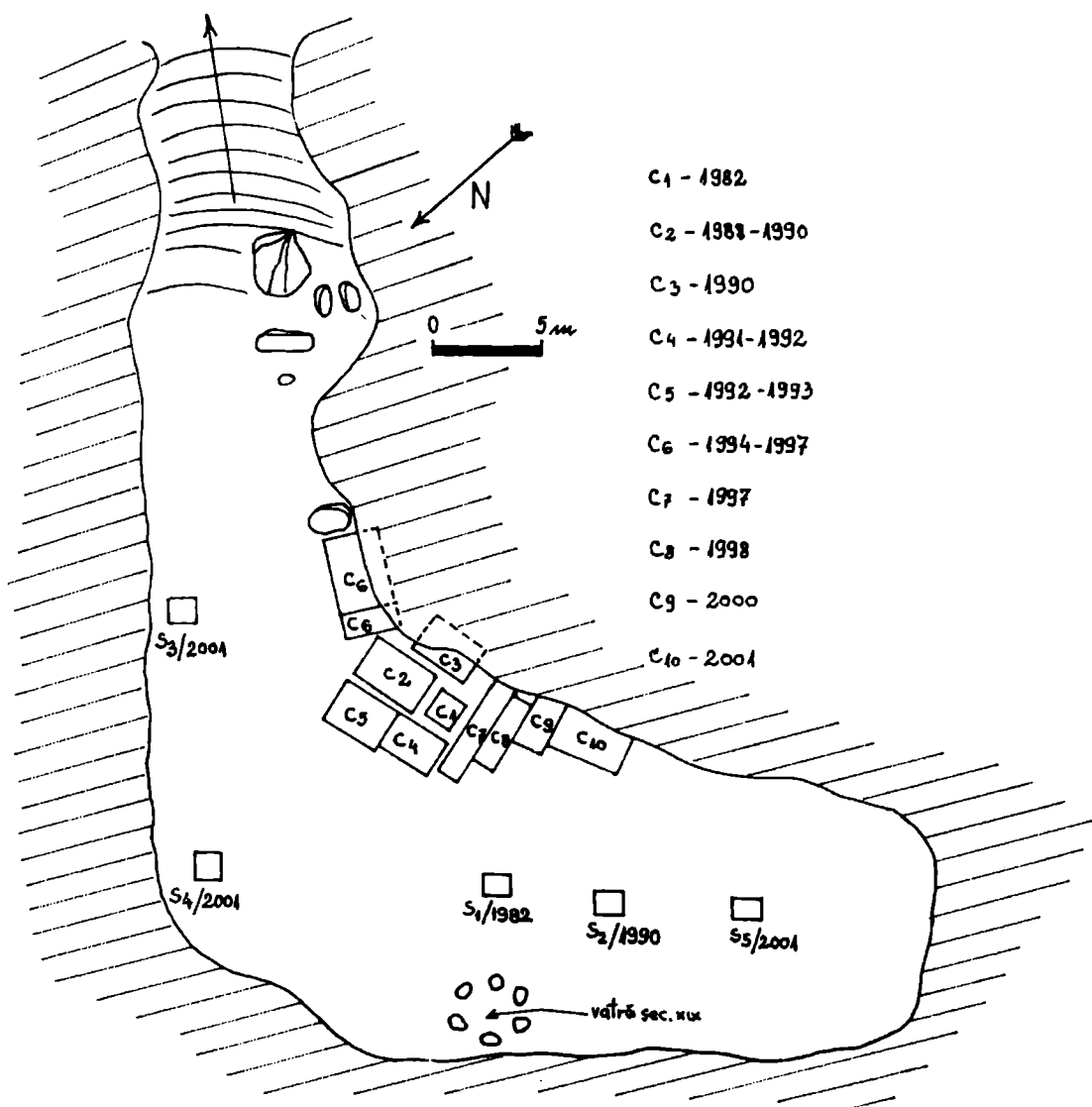
⁹ Nu am putut sonda sala mare din cauza deranjului făcut de căutătorii de comori care au excavat cca. 10 m³ de depunere, făcând astfel inutilă cercetarea.

¹⁰ P.I. Roman, *Cultura Coțofeni*..., pl. 74/15;76/5;79/8;80/1-3.

¹¹ R. Petrovsky, O. Popescu, P. Rogozea, în *Banatica*, VI, 1981, p. 435; Sorin M. Petrescu, *Locuirea*..., p.79-80.

nivelele "i-j"¹² și la Bocșa Montană-Colțan¹³, aparținând etapei a III-a a culturii Coțofeni.

Cercetările în această așezare de sezon cald¹⁴ sunt abia la început și vor continua și în anii viitori.

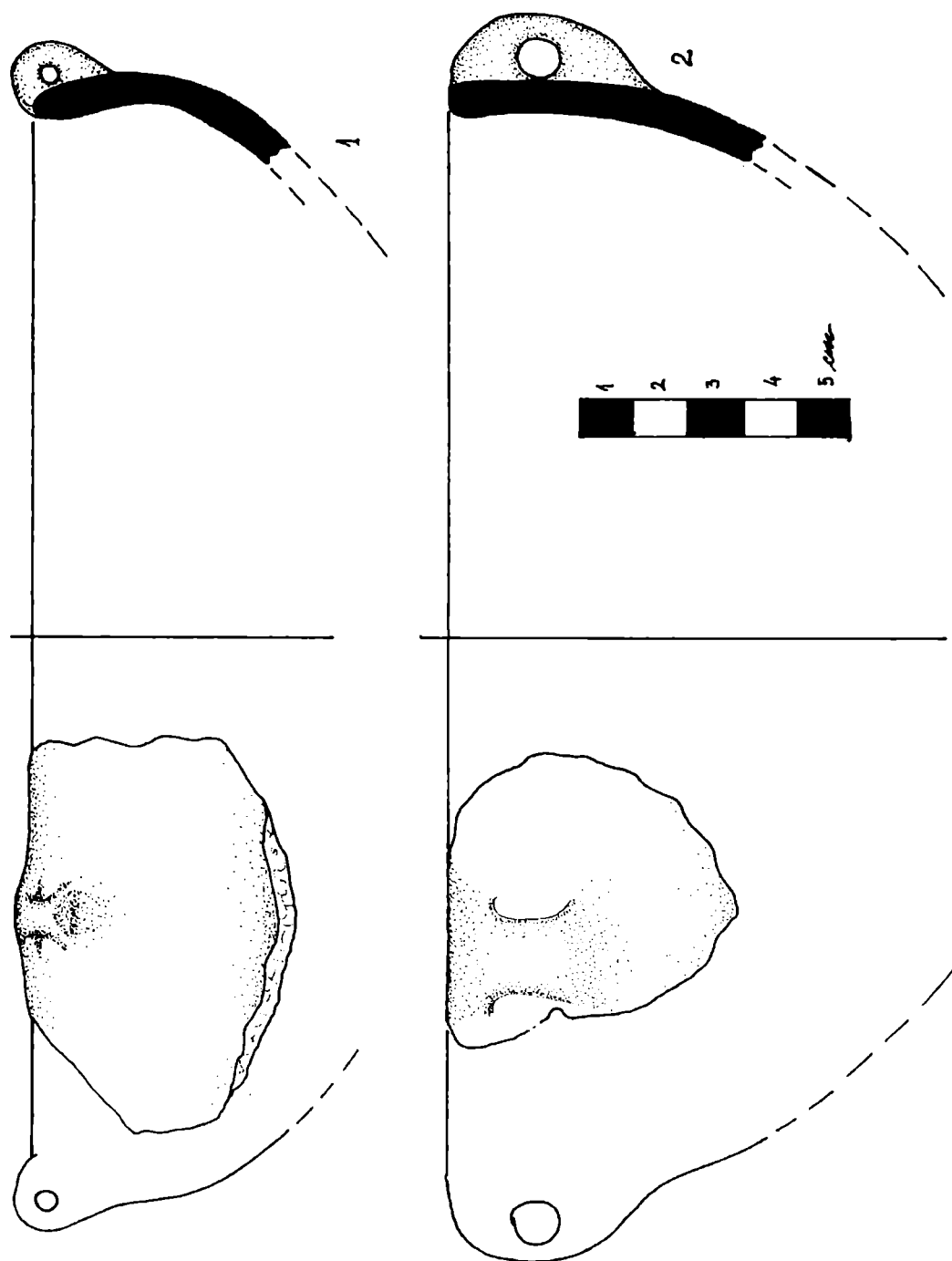


Pl. I. P. Oilor (2144/63) cu amplasarea săpăturilor.

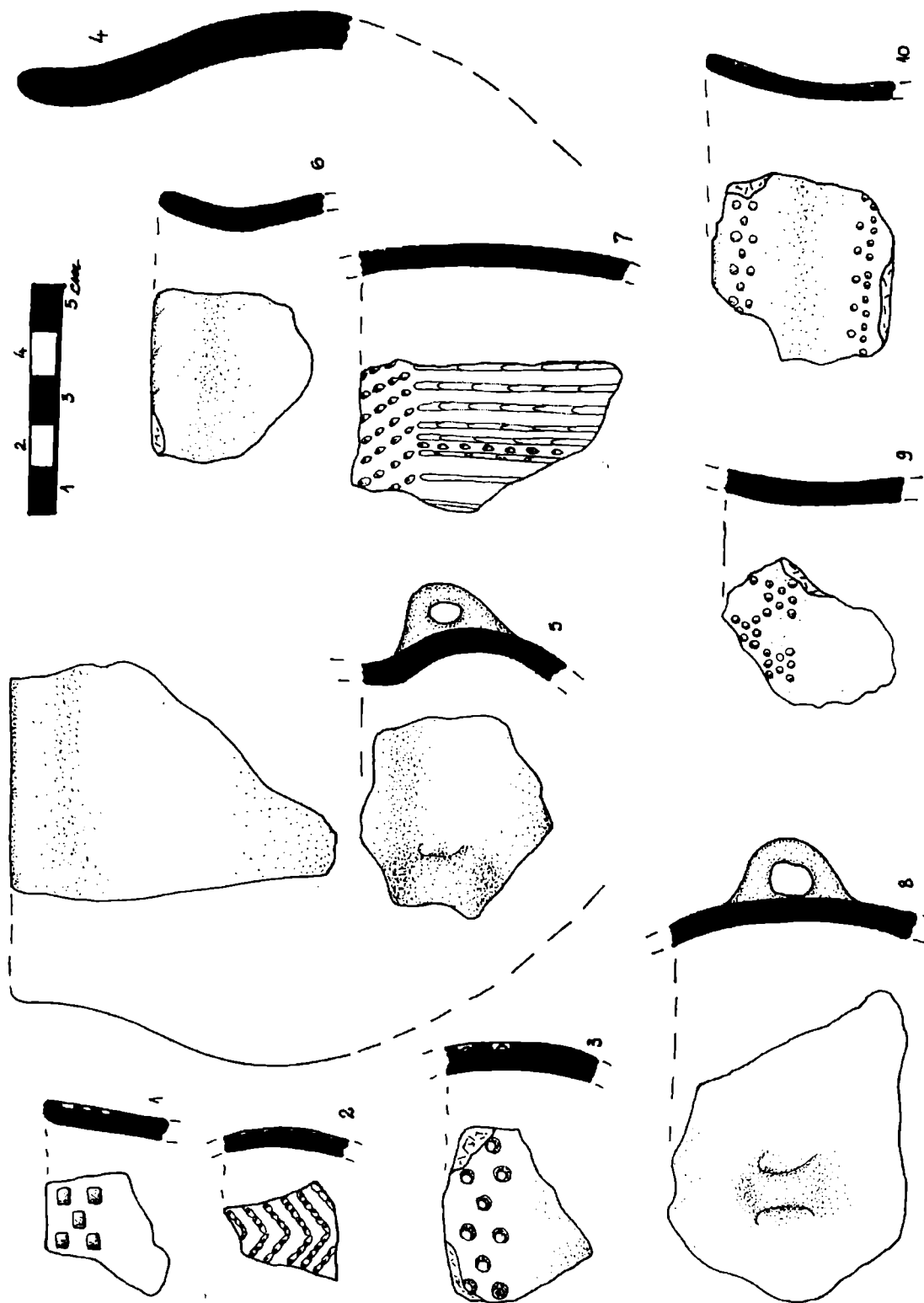
¹² P. I. Roman, *Cultura Coțofeni*..., pl.112/4; 113/3.

¹³ *Ibidem*, pl. 115/12;116/1,10,18.

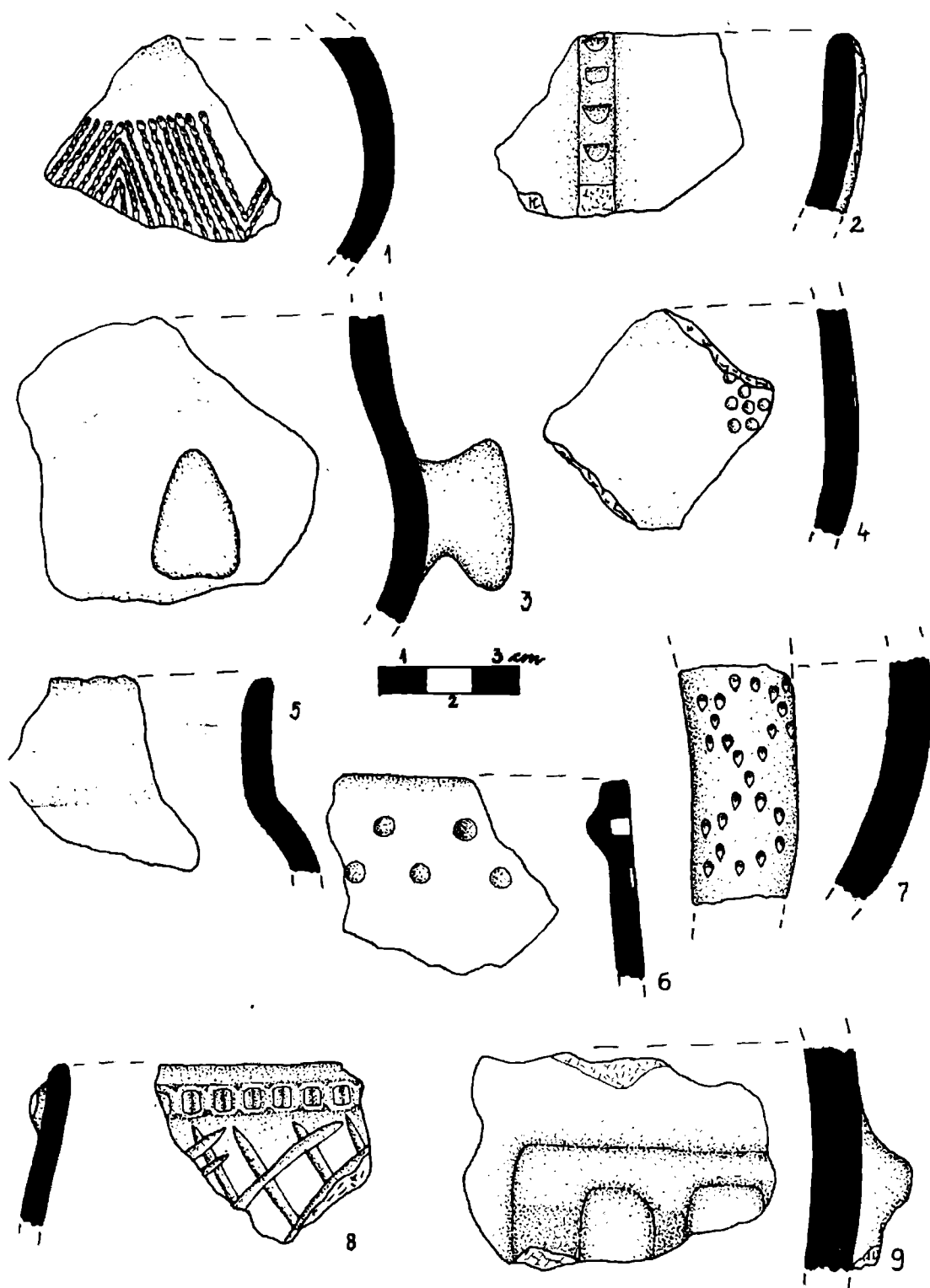
¹⁴ S. M. Petrescu, *Locuirea*..., p.79-80.



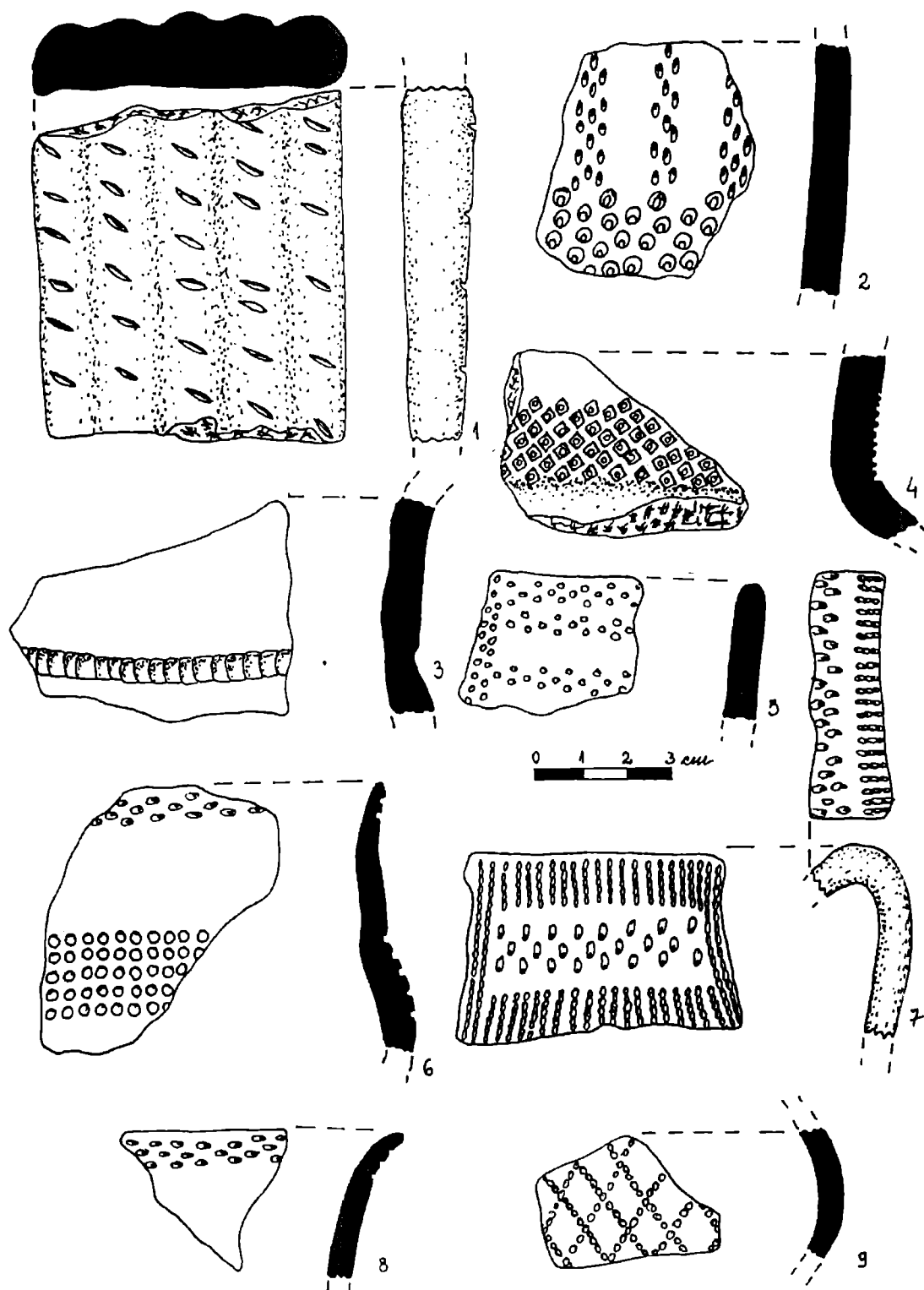
Pl. II. P. Oilor (2144/63). Ceramică Herculană - Cheile Turzii



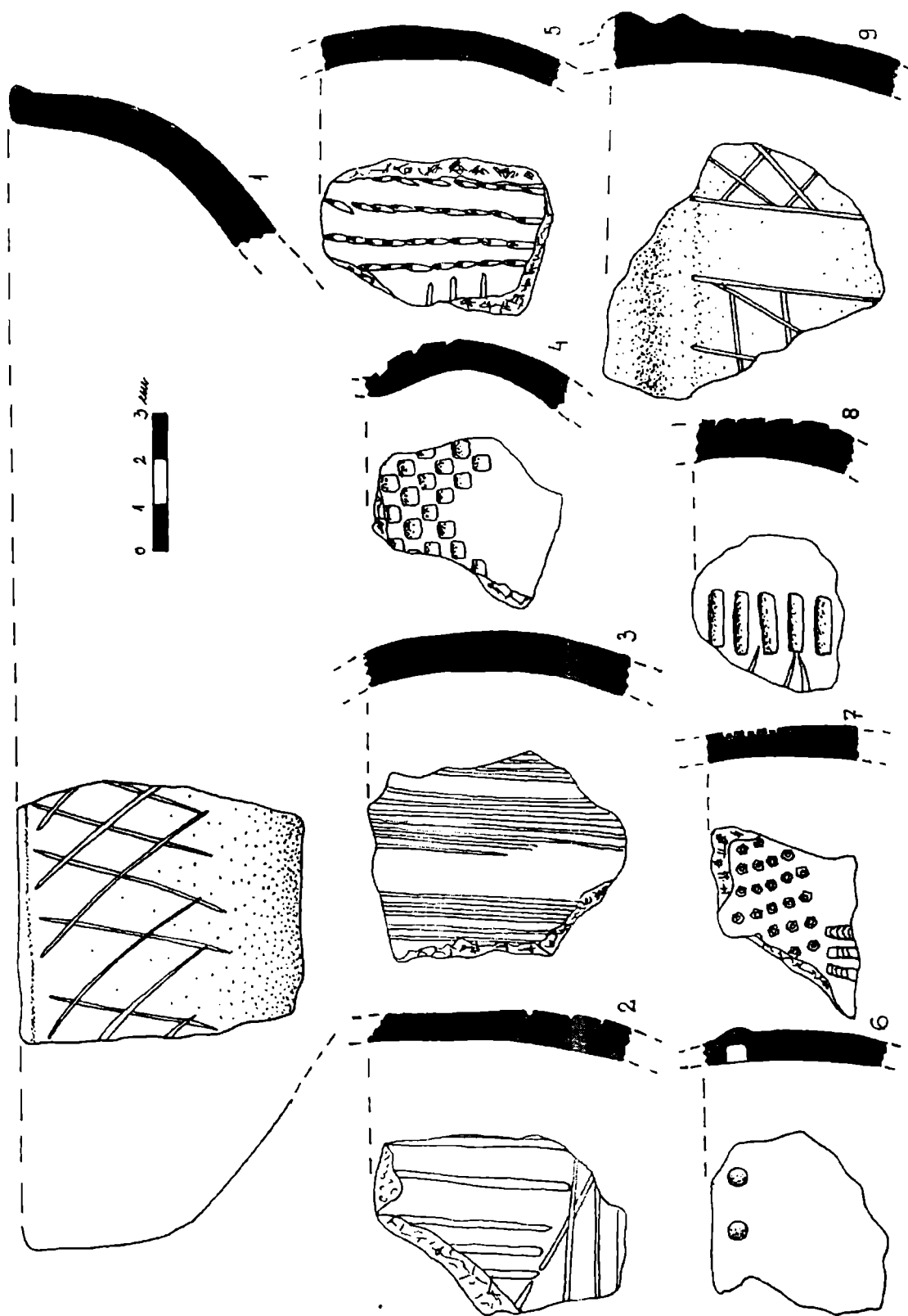
Pl. III. P.Oilor (2144/63). Ceramică Coțofeni III (1-8,10) și Kostolac (9).



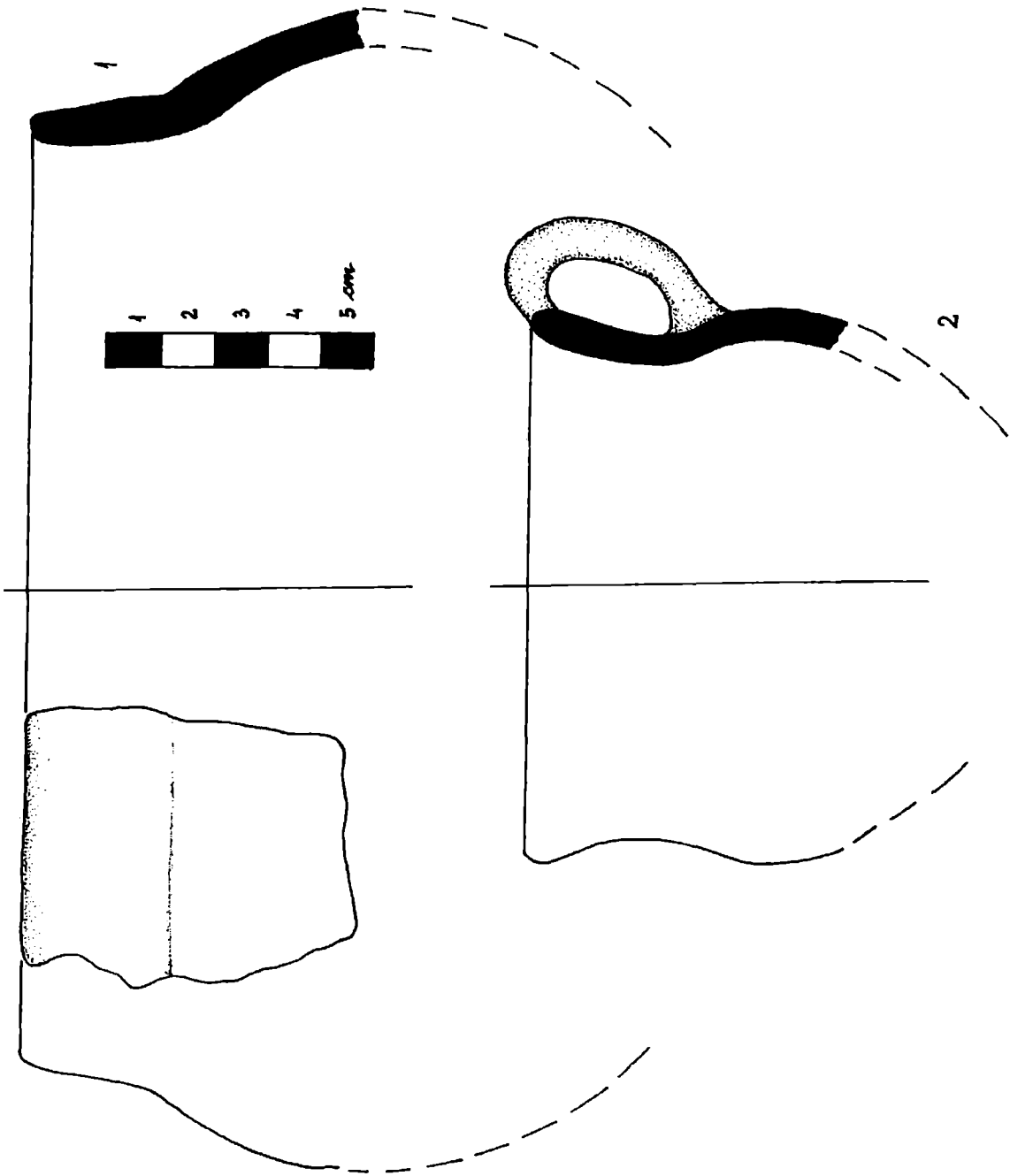
Pl. IV. P. Oilor (2144/63). Ceramică Coțofeni III.



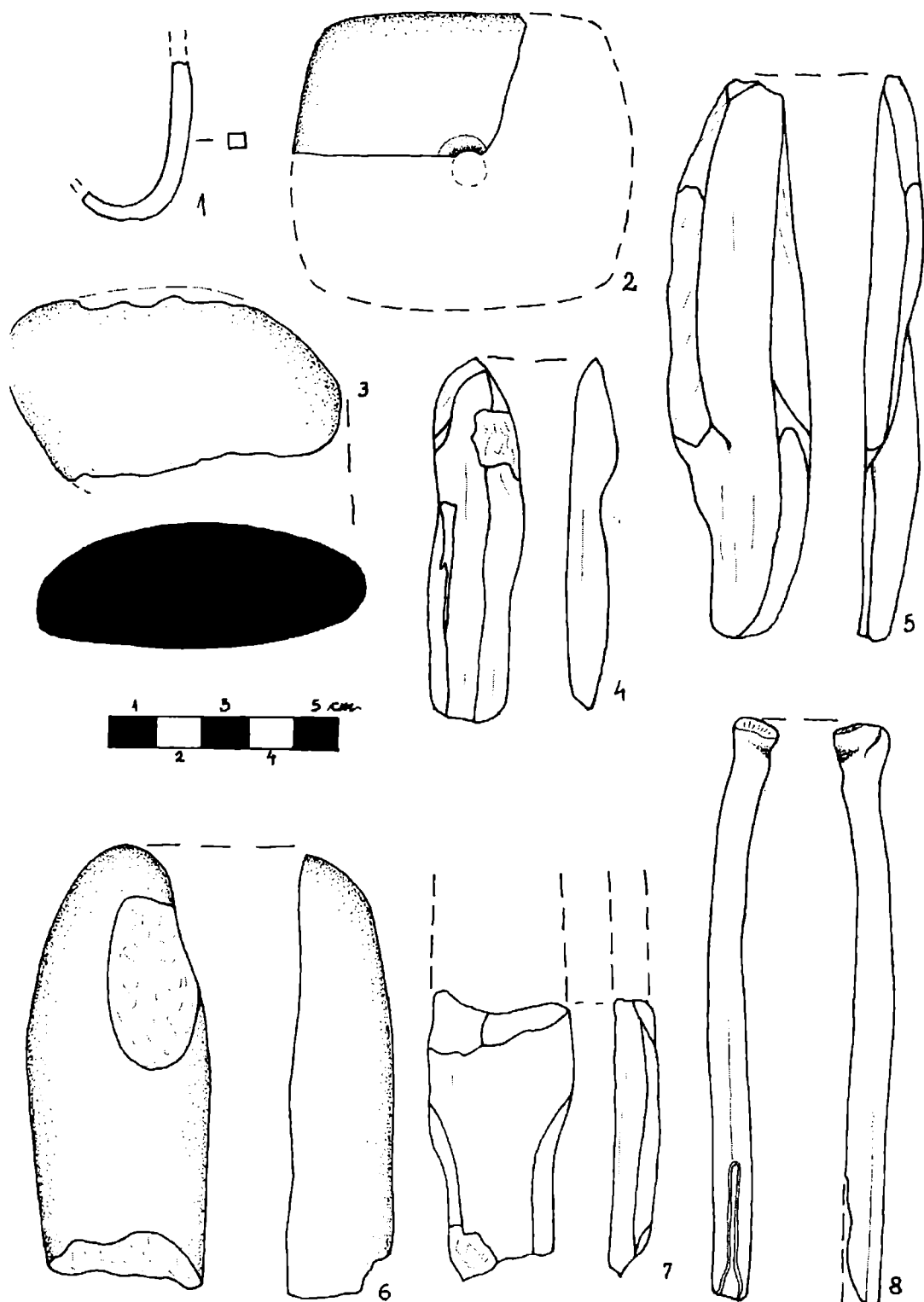
Pl. V. P. Oilor (2144/63). Ceramică Coțofeni III (1-8) și Kostolac (9).



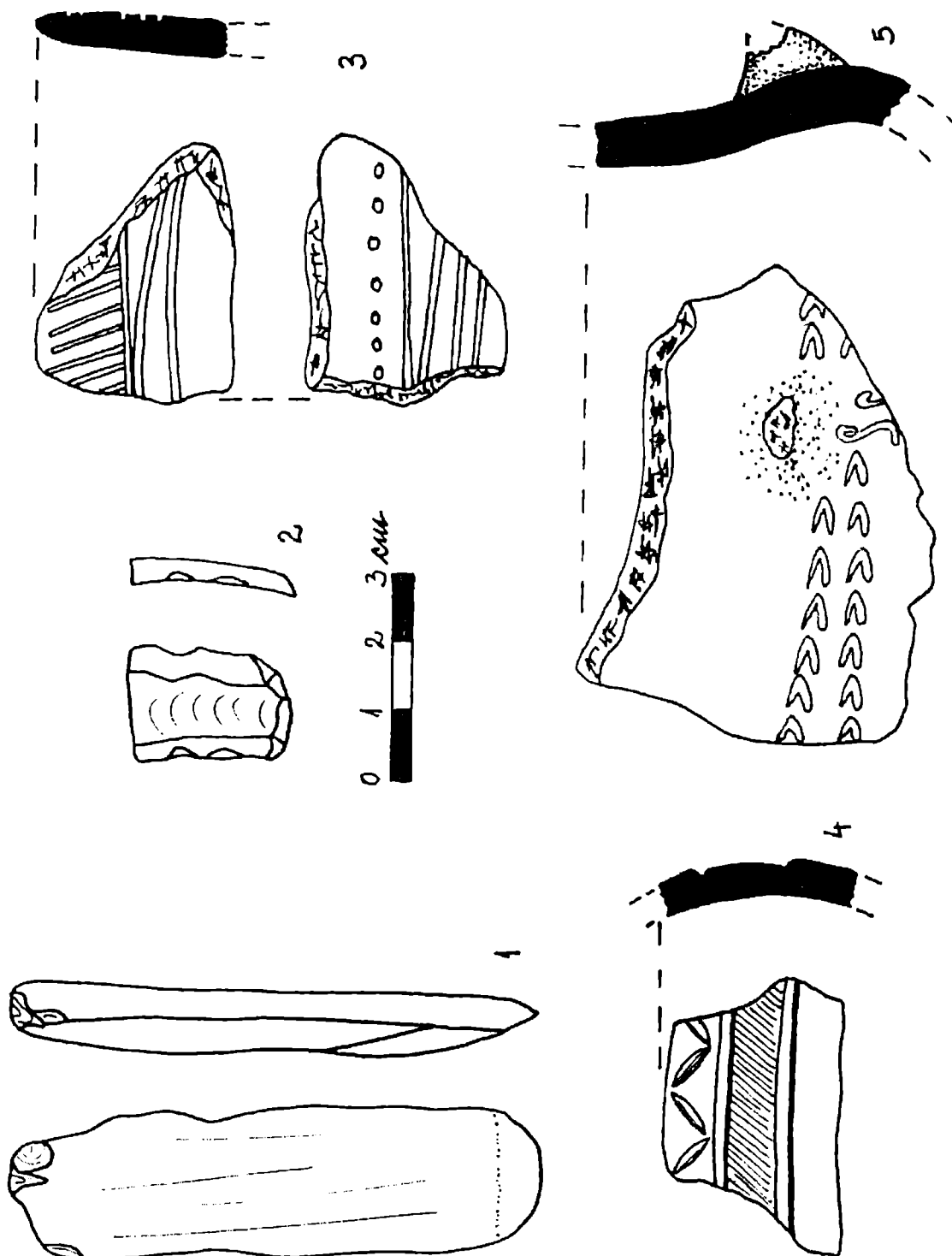
Pl. VI. P. Oilor (2144/63). Ceramică Coțofeni III.



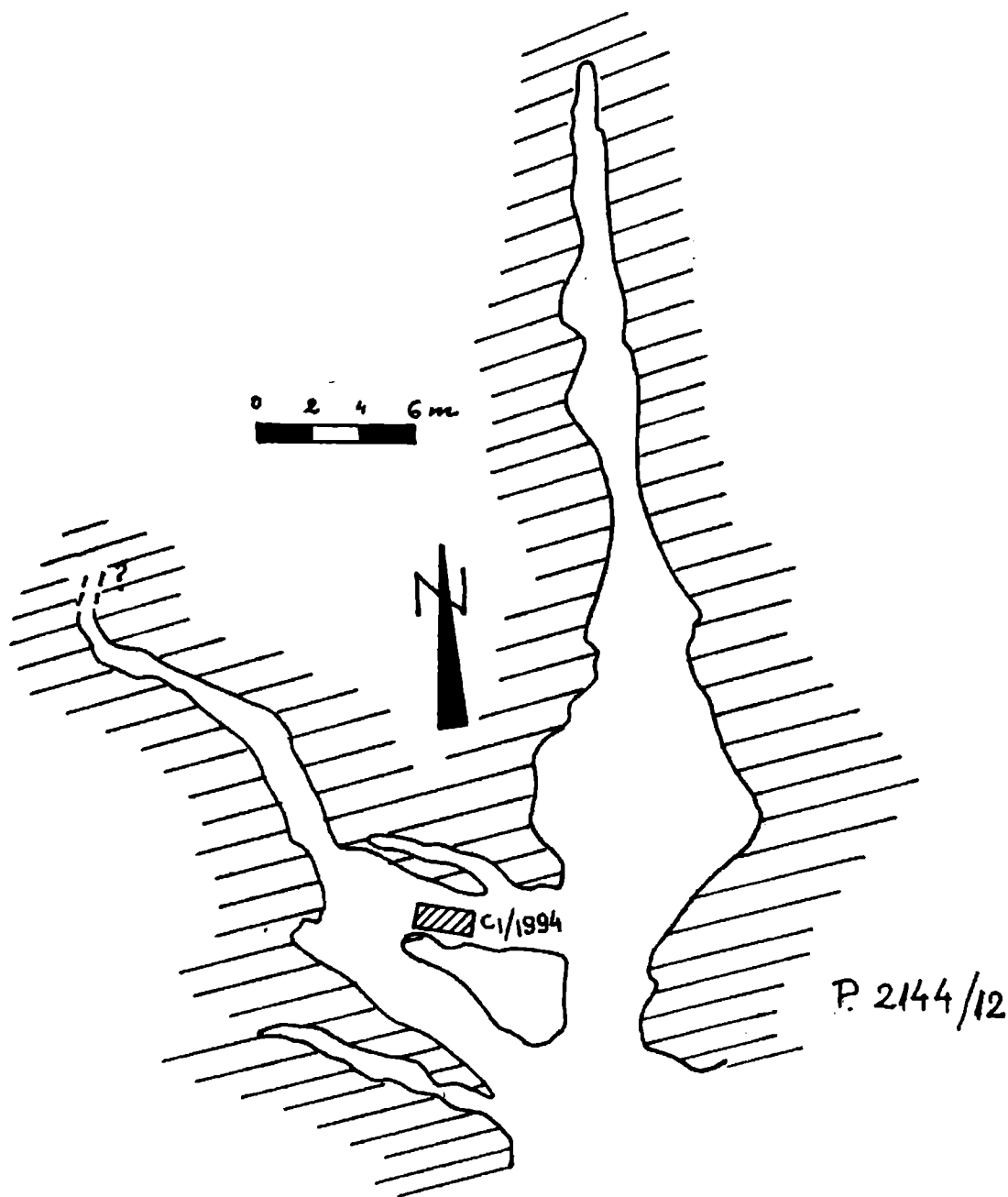
Pl. VII. P. Oilor (2144/63). Ceramică Coțofeni.



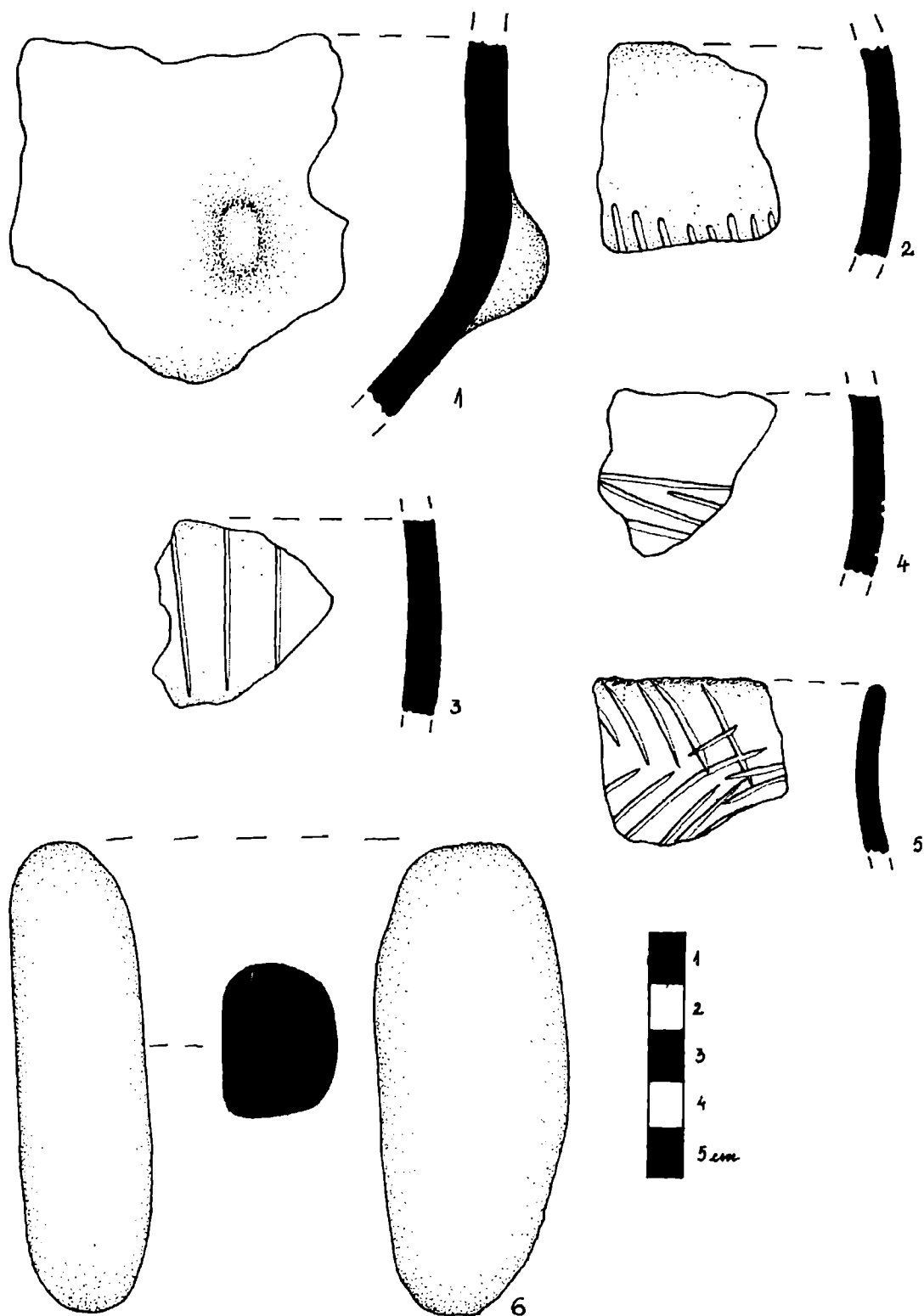
Pl. VIII. P. Oilor (2144/63). Obiecte din cupru (1), piatră (2-3,6) și os (4-5,7-8).



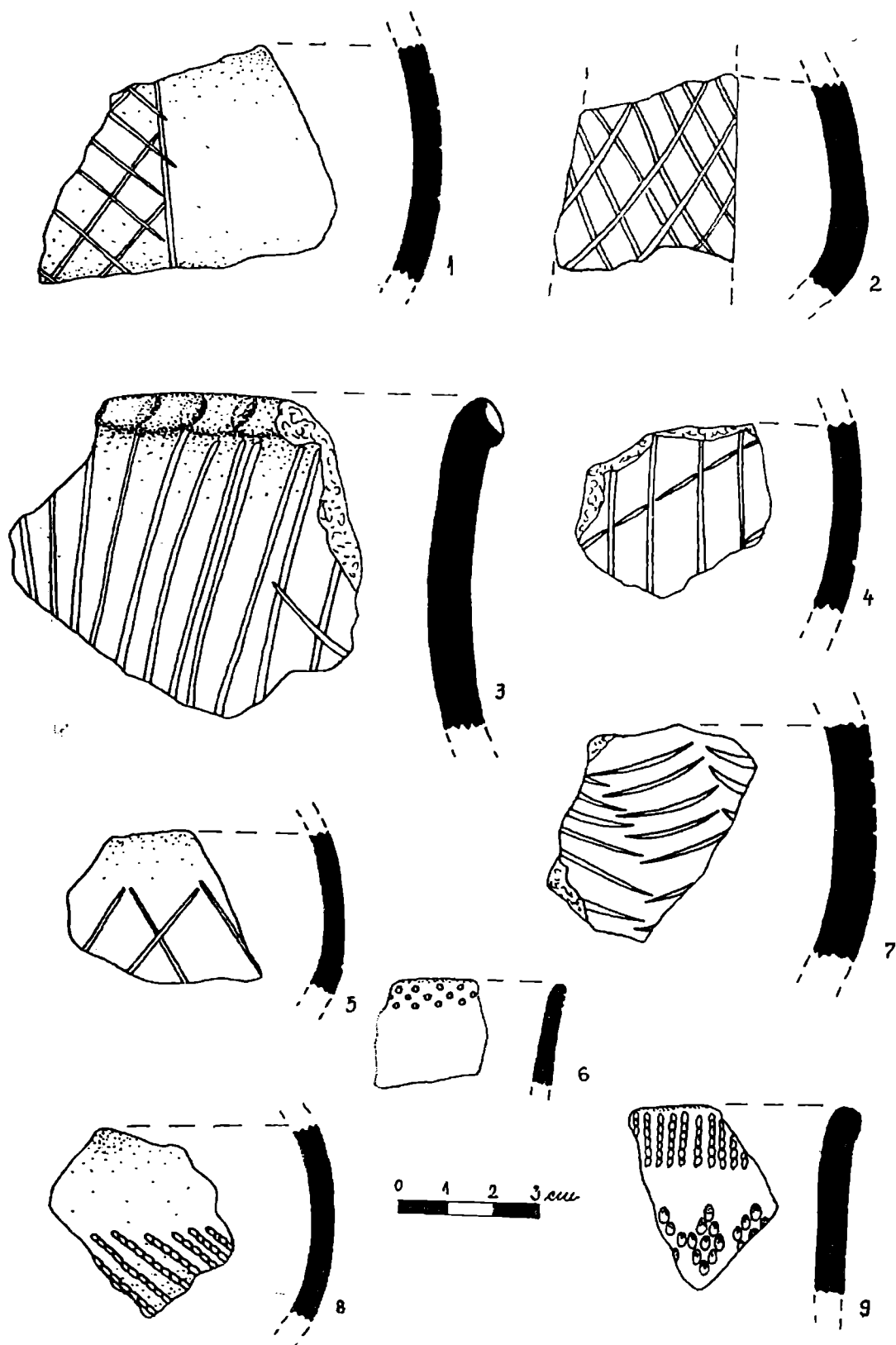
Pl. IX. P. Oilor (2144/63). Daltă din os (1), gratoar din jasp (2), fragmente ceramice din epoca bronzului (3-5).



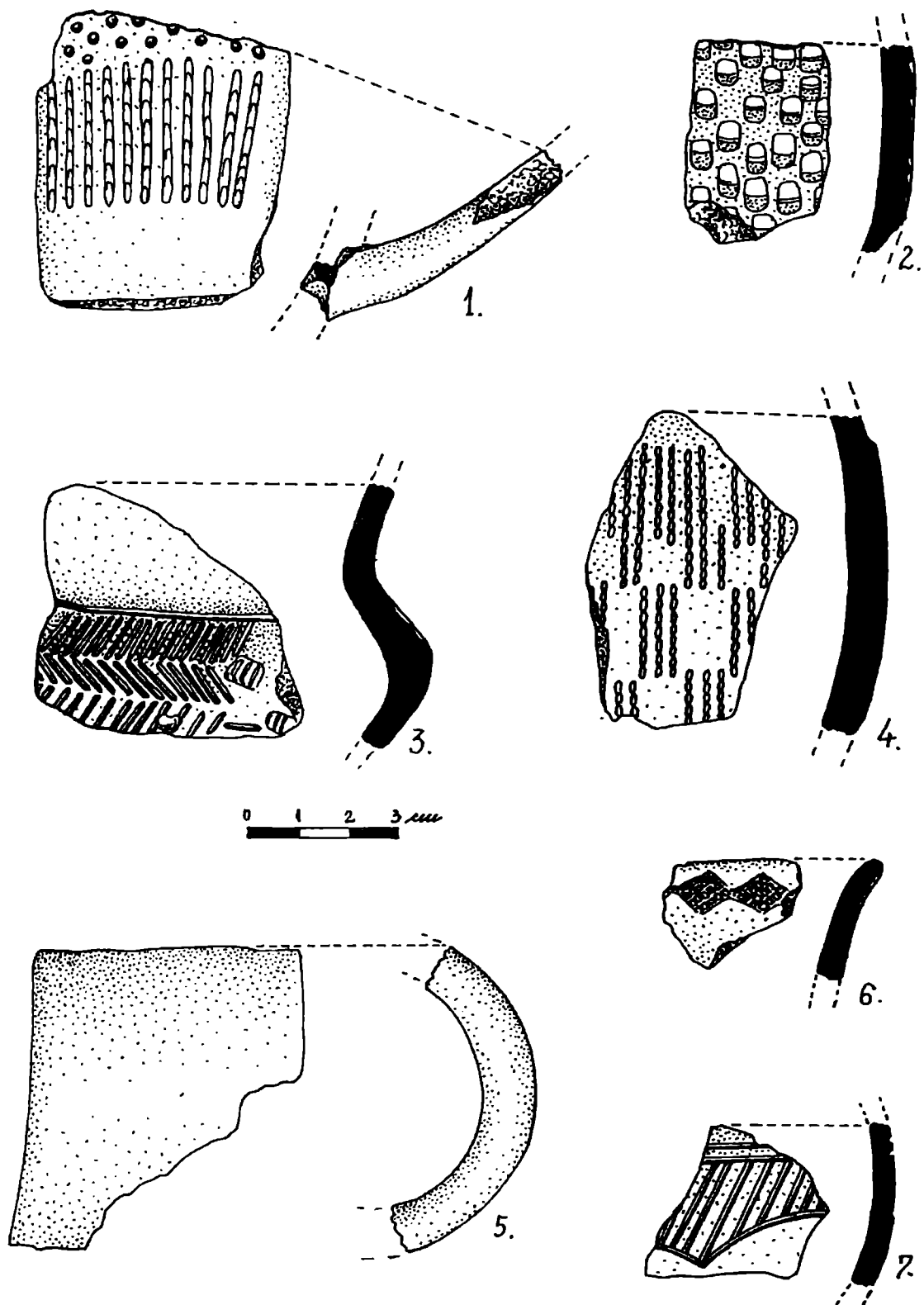
Pl. X. P. nr. 61 (2144/12) cu amplasarea săpăturii (după St. Avram și colab., 1964).



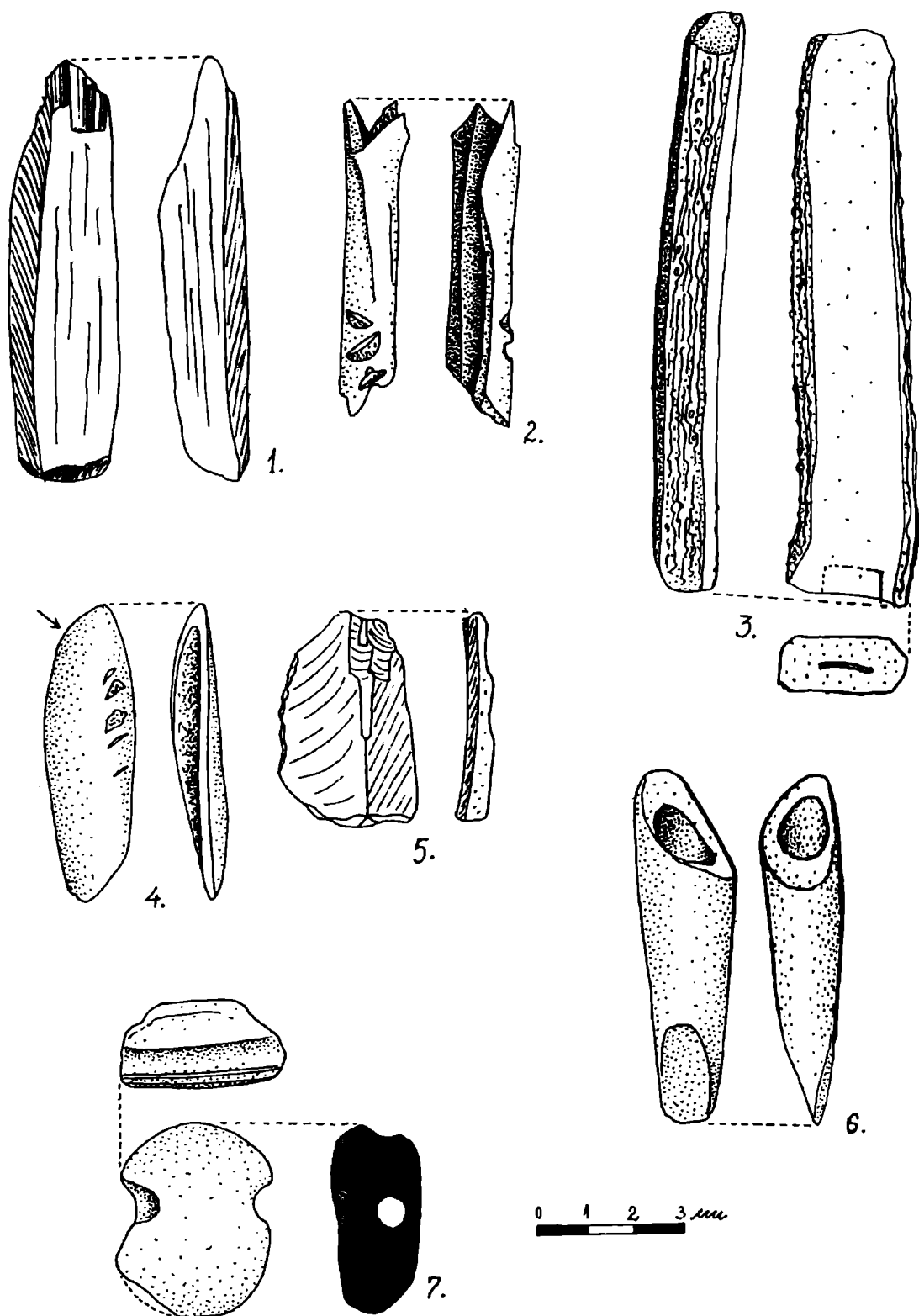
Pl. XI. P. nr.61 (2144/12). Ceramică Coțofeni II.



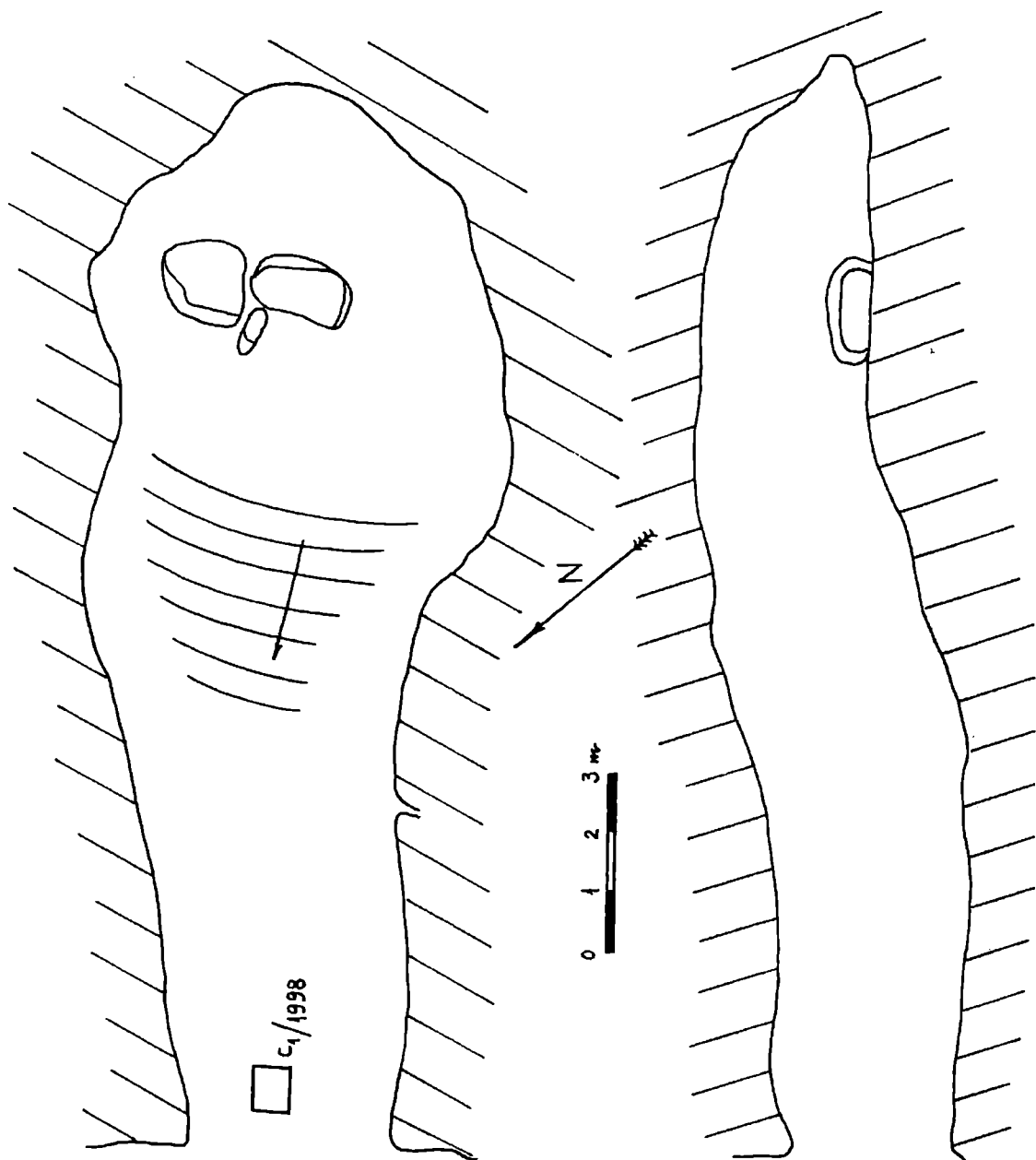
Pl. XII. Vârful Gogâltan. Ceramică Coțofeni III.



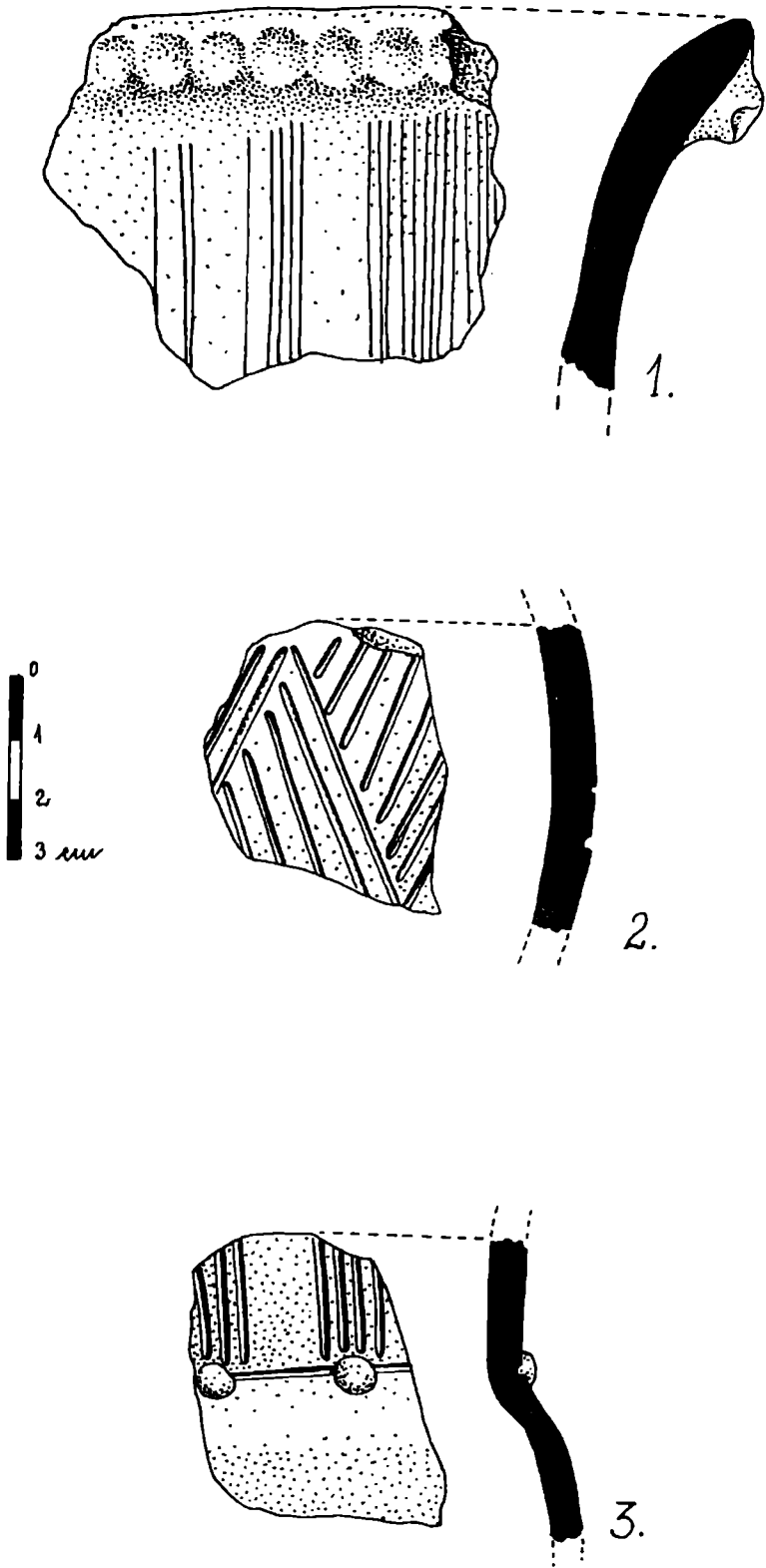
Pl. XIII. P. Oilor (2144/63). Ceramică Coțofeni III (1-6) și Verbicioara III (7).



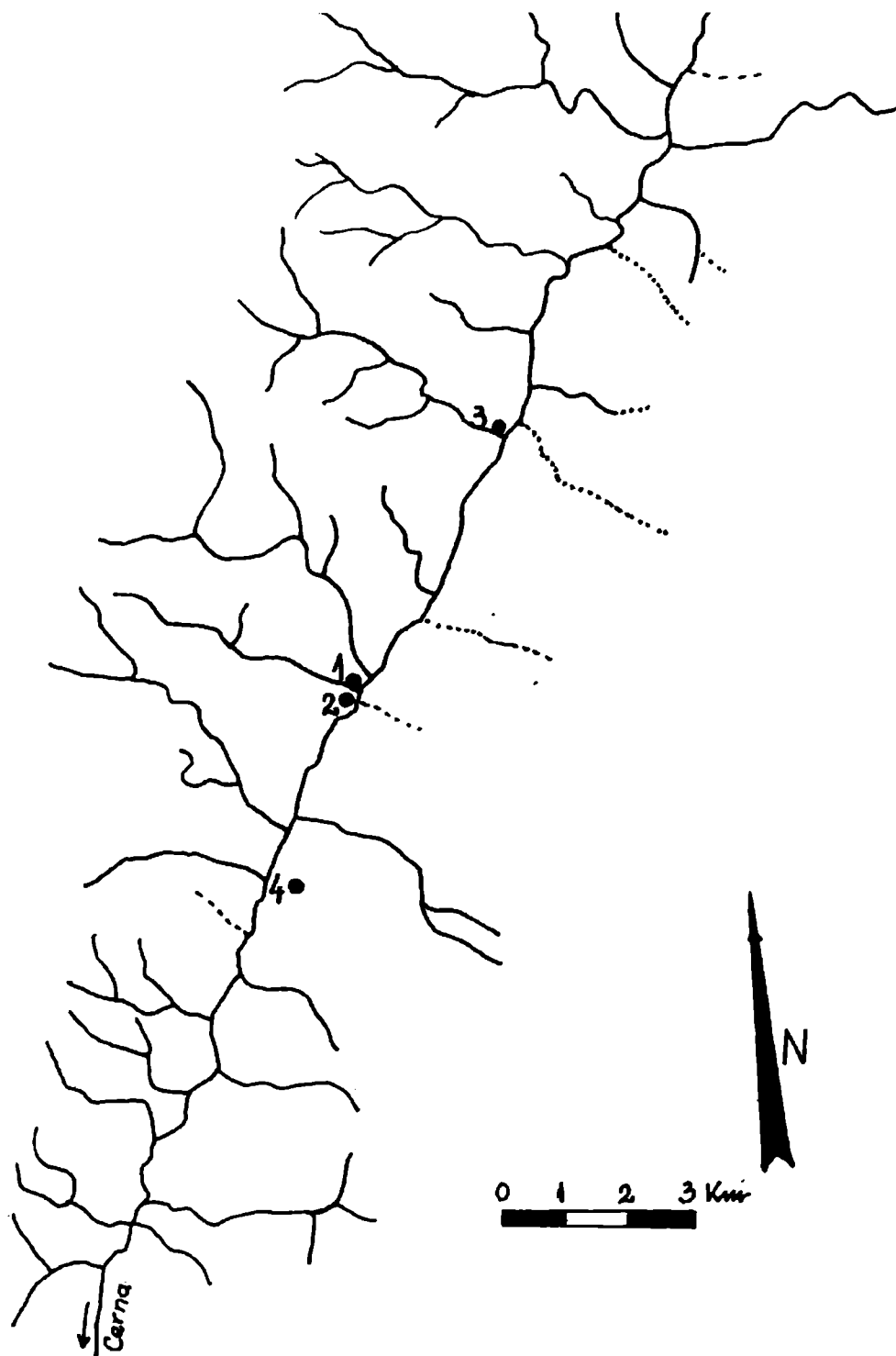
Pl. XIV. P. Oilor (2144/63). Coțofeni III, obiecte din os (1-4,6), silex (5); Grupul Herculan - Cheile Turzii, idol de tip "Schild" (7).



Pl. XV. P. 2145/16. Planul peșterii cu amplasarea săpăturii.



Pl. XVI. P. 2145/16. Ceramică Coțofeni II.



Pl. XVII. Valea Cemei. 1-P.Oilor ; 2 - Vârful Gogâltan ; 3-P. nr.61; 4-P. 2145/16.

EXPLANATION OF FIGURES

- Pl. I P. Oilor (2144/63) with the location of excavations.
- Pl. II P. Oilor (2144/63) Herculane - Cheile Turzii ceramics.
- Pl. III P.Oilor (2144/63). Coțofeni III (1-8,10) and Kostolac (9) ceramics.
- Pl. IV P. Oilor (2144/63). Coțofeni III ceramics.
- Pl. V P. Oilor (2144/63). Coțofeni III (1-8) and Kostolac (9) ceramics.
- Pl. VI P. Oilor (2144/63). Coțofeni III ceramics.
- Pl. VII P. Oilor (2144/63). Coțofeni ceramics.
- Pl. VIII P. Oilor (2144/63). Objects from copper (1), stone (2-3,6) and bone (4-5,7-8).
- Pl. IX P. Oilor (2144/63). Bone chisel (1), jasp gratoir (2), ceramic parts from Bronze Ages (3-5).
- Pl. X P. nr. 61 (2144/12) with the location of excavation (after St. Avram and colab.,1964).
- Pl. XI P. nr. 61 (2144/12). Coțofeni II ceramics.
- Pl. XII Vârful Gogâltan. Coțofeni III ceramics.
- Pl. XIII P. Oilor (2144/63). Coțofeni III ceramics (1-6) and Verbicioara ceramics (7).
- Pl. XIV P. Oilor (2144/63). Coțofeni III, objects from bone (1-4,6), silex (5); Herculane - Cheile Turzii Group, "Schild" idol (7).
- Pl. XV P. 2145/16. The Cave plan with the location of excavation.
- Pl. XVI P. 2145/16. Coțofeni II ceramics.
- Pl. XVII Cerna Valley. 1-P.Oilor ; 2 - Gogâltan Peak ; 3-P. nr.61; 4-P. 2145/16.

ARCHAEOLOGICAL RESEARCHES IN THE CERNA VALLEY (IV)

Abstract

Between 1998-2001, the archaeological researches are continue in Oilor Cave (2144/63)¹, Nr. 61 Cave (2144/12),² as well as in the habitation from Gogâltan's Peak³.

In Oilor Cave was make known three levels of dwelling. The first level belong to an unassuming habitation of type Herculane - Cheile Turzii.

The IInd level is more rich in ceramic artefacts, belong of phases IIIb - IIIc of Coțofeni Culture⁴⁻⁵. The IIIrd level is poor and include only a few Verbicioara ceramics⁶⁻⁷.

In Nr. 61 Cave are discoveres ceramics belong to the IInd phase of Coțofeni Culture¹⁰. The dwelling from Gogâltan's Peak, point out in 1981 beginning to researching from 1995. All the materials belong to the IIIrd phase of Coțofeni Culture.